Der er særlige omstændigheder ved vort landsmøde i år.
Europa er i krig. Danmark er i krig. Da NATO d. 24. marts indledte sin bombekrig imod Jugoslavien var det udtryk for en helt nye epoke i NATO's historie.
NATO blev for 50 år siden dannet som en forsvarsorganisation, men er nu midt i en angrebskrig imod et andet europæisk land. Der foreligger intet FN-mandat for aktionen, som derfor strider imod FN-chartret og gældende folkeret.
Døgn efter døgn regner bomberne ned over Beograd, Novi Sad, Nis, Pristina og andre jugoslaviske byer. Mange militære mål rammes, men NATO bomber også klart civile mål og uskyldige mennesker dræbes eller lemlæstes.
I NATO's retorik er der ikke tale om en krig, men derimod om en humanitær operation. Men det er jo nonsens. Hvordan kan man forklare noget tænkende menneske, at den dræbende bomberegn ikke er en krig? Vi er alle forfærdede over den grusomhed, hvormed de serbiske morderbander har massakreret kosovo-albanske landsbyer, men er det ikke lige så slemt, når over 100 beboere i en landsby dræbes af NATO-missiler?
NATO's krig er høj-teknologisk. Krigens gru er ikke kommer tæt på NATO's egne soldater, men fordi en militær operation er klinisk, er den vel ikke mindre grusom og det kan da ikke være udtiyk for, at der ikke er tale om en krig.
Jo, vi står midt i en krig og der er en egen djævelsk logik i den optrapning, som langsomt har fundet sted. Men det kan blive værre endnu. Kravet om indsættelse af landtropper fremføres stadig oftere. Også her må vi melde fra. Det vil blive en blodig affære med ufattelige lidelser på begge sider. Det vil blive en krig imod hele Serbien som risikerer at brede sig til det øvrige Balkan.
Det her vanvid må stoppes, før det løber helt ud af kontrol. Og hvor vanskeligt det end kan se ud, er der ingen vej udenom en politisk løsning. På ikke mindst russisk foranledning har der været gang i en intens diplomatisk aktivitet.
Det skal følges op, og NATO må tilbyde en våbenhvile på 48 timer, hvor bombardementerne stoppes og hvor der indledes reelle ffedsforhandlinger. Det er ikke et krav, vi er ene om. Det er et forslag, der også er lanceret af den italienske og græske regering og som fremføres med stigende vægt.
Lad os nu se Nyrup og den danske regering i en anden rolle end i rollen som høg i NATO og skødehund for USA. Socialdemokrater og radikale var i 80'eme sammen med SF aktive i at formulere en progressiv dansk sikkerhedspolitik - men er det

fuldstændig glemt i dag?
Kritikken af NATO's bomber er ikke udtryk for en accept af den serbiske politik. Tværtimod har vi hele tiden udtrykt - og vi vil fortsat udtrykke - den dybeste afsky overfor serbernes brutale fremfærd, hvor mennesker fordrives fra deres hjem, huse nedbrændes, kvinder voldtages, hvor uskyldige myrdes af én eneste grund: at de er albanere. Denne perverse nationalisme må vi ikke mindst som socialister vende os imod. Og vi må tage et generelt opgør med den nationalisme, som har været en pest for Europa og som fortsat rider dele af Europa som en mare.
Der må ikke herske tvivl om, at Milosevic-styret er hovedansvarlig i forhold til den etniske udrensning. Vor pointe er, at NATO's krig har givet Milosevic rum og intern opbakning til den brutale fremfærd overfor Kosovo-albaneme.
Tilhængeme af krigen hævder, at den var en nødvendighed. Det var ikke muligt at komme videre i forhandlingerne med Milosevic, og det hævdes, at krigen var den eneste logiske konsekvens af politikkens fallit. Her er vi ikke enige. Stadig mere tyder på, at forhandlingsmulighederne i Rambouillet ikke var udtømte. Serberne havde accepteret den politiske del men ikke den militære del af Rambouillet-aftalen. Men her var Vesten aldeles ufleksibel. Man insisterede på, at der skulle indsættes NATO-tropper med vidtgående beføjelser på jugoslavisk territorium. Dette krav blev reelt fremført som et ultimatum, hvor man har vidst, at det var uacceptabel for serberne.
Meget tyder på, at NATO ville krigen. NATO er i færd med at definere sin rolle som korsridder for "demokrati" og "menneskerettigheder" og det ville være et kolossalt prestigetab, hvis ikke NATO skulle stå for denne opgave. NATO skulle vise "handlekraft" og "troværdighed". Denne underliggende dagsorden spiller fortsat en rolle i konflikten og én af de største hurdler i forbindelse med en fredsløsning ligger præcis i sammensætningen af en fredsbevarende styrke.
NATO insisterer fortsat på, at der i en fredsaftale skal indsættes NATO-tropper. Men det er jo absurd. NATO er en krigsførende part i området og det ligger udenfor enhver fatteevne, hvordan NATO i den situation skal kunne opnå tillid hos alle parter til at spille en fredsbevarende rolle.
Det vil være uansvarligt - ja direkte skandaløst - hvis uenighed om sammensætningen af den fredsbevarende styrke bliver den forhindring, som far en forhandlingsløsning til at kuldsejle.

Vi har lagt stor vægt på, at der nu gøres en virkelig indsats for at forebygge fremtidige konflikter på Balkan. Det koster ca. 1 mia. kr. om dagen at føre denne krig - hvortil kommer udgifterne ved den genopbygning, som er nødvendig på grund af krigsskaderne. Prøv og tænk på hvad de penge kunne have udrettet, hvis man i tide havde satset på en økonomisk og social udvikling, som kunne have fjernet nogle af forudsætningerne for nationalismen. Men det må være læren af denne krig, at det fremover må være en fælles opgave at inddrage hele Balkan i et civiliseret europæisk samarbejdsmønster.

På det punkt vil EU kunne spille en afgørende rolle. Når vi argumenter for udvidelsen af EU med Central- og Østeuropa er det ud fra nogle overordnede sikkerhedspolitiske argumenter. Udvidelsen skal være krumtappen i en ny, ikke-militær sikkerhedspolitik, der bygger på økonomisk udvikling og politisk samarbejde. Argumentet har endnu større relevans i forhold til Balkan - eller Sydøsteuropa, som det mere rettelig bør kaldes.

Ambitionerne må her være tårnhøje. Indenfor en periode af maximalt 20 år må der skabes mulighed for at lande som Albanien, Makedonien, Jugoslavien, Bosnien, Kroatien kan blive medlem af EU og det er vigtigt, at der allerede nu udvikles en strategi for en sådan optagelsesproces. Det forudsætter en gigantisk økonomisk genopbygning - en Marshall-hjælp for området - men det forudsætter også, at strategien tager udgangspunkt i, at der er her tale om en politisk opgave. Bl.a. derfor er SF's forslag om såkaldt "glidende medlemskab" af enorm relevans. Der ligger i tanken om "glidende medlemskab" at nye lande langsomt fases ind i samarbejdet, så de hurtigt kommer med i samarbejdsområder, som de uden problemer kan indgå i, hvorimod de på de vanskelige økonomiske områder får meget lange overgangsordninger.

På det her punkt kan EU komme til at spille en vigtig rolle. Men vi afviser fuldstændig, at EU på grund af Kosovo-krigen er nødt til at udvikle en forsvarsdimension. Man kan være tilhænger af en EU-forsvarsdimension - det er legitimt nok, men det er nonsens at gøre det til en nødvendighed på grund af Kosovo-krigen. Omkring det snævert militære ville et EU-forsvar hverken gøre fra eller til - fiaskoen ville have været den samme. Det ville derimod blive vanskeligere at bruge EU i udviklingen af en ny sikkerhedspolitik, hvis EU militariseres. Ikke mindst forholdet til Rusland spiller her en rolle. Det er ikke nogen tilfældighed, at Rusland har været skarpt imod NATO-

udvidelsen, hvorimod man har accepteret udvidelsen af EU. Hvis der sker en militarisering af EF og
en delvis sammensmeltning af NATO og EU vil EU helt miste den unikke rolle, man vil kunne få i udviklingen af en ny al-europæisk sikkerhedsstruktur.
Tilhængerne finder det pinligt, at Danmark på grund af undtagelsen ikke kan deltage i eksempelvis minerydningsprojekter - for er det da ikke udmærkede projekter? Jovist, men hvorfor skal de spændes foran den vogn der skal skabe en EU-forsvarspolitik. I SF har vi intet imod, at Danmark tager del i den slags aktiviteter. Gå bare i gang - men det er da en underlig omvej, at det skal sammenkobles med helt andre og langt mere vidtgående ambitioner om EU's fremtidige udvikling.
Forsvarsdimensionen kommer op på EU-topmødet i Køln i juni og allerede nu har fremtrædende medlemmer af regeringen forudsagt, at man vil forsøge at ophæve forsvarsundtagelsen næste år. Hvis de virkelig vil det, kan vi ikke gøre meget ved det. Bortset fra én ting: at vi går massivt ud i en kampagne, hvor vi slås for at fastholde den danske undtagelse.
Også det her er et spørgsmål om troværdighed. Før sidste folketingsvalg garanterede Nyrup to ting: han ville ikke forringe efterlønnen og han var garanten for, at de danske undtagelser blev fastholdt. Det første løfte er faldet til jorden. Det andet løfte er tæt på også at være varm luft - meldingerne om, at regeringen også vil forsøge at ophæve ØMU-undtagelsen, er efterhånden så talrige, at det vel blot er et spørgsmål om tid, før regeringen vil gøre forsøget. Men hvor længe tror Nyrup, at regeringen kan løbe om hjørner med den danske befolkning i EU-politikken? Hvordan kan der hos befolkningen skabes tillid til det europæiske samarbejde, når den konstant oplever fortielser, halve sandheder, brudte løfter og fiflerier med undtagelser, der er vedtaget ved en folkeafstemning?
Det ligger klokkeklart i vore programmer og vedtagelser, at vi ved en ØMU-afstemning vil gå ud og sige nej! De andre vil gøre ØMU'en til et økonomisk-teknisk spørgsmål. Vi vil gøre det til et politisk spørgsmål. ØMU'en er det stærkeste integrationsinstrument siden dannelsen af EF. En økonomisk union kan ikke fungere medmindre der også kommer en politisk union med vidtgående beføjelser på nye områder som socialpolitik, arbejdsmarkedspolitik, skattepolitik, finanspolitik. Får vi den fælles mønt, vil der være skabt en motorvej til det Europas forenede Stater, som vi er imod, fordi det er en dårlig udvikling for Europa.

I forlængelse af Kosovo-krigen er der opstået en debat om NATO's nye rolle.
I den nye NATO-strategi skal NATO ikke længere primært være en forsvarsorganisation men i højere grad være en alliance, som drager ud i verden for at forsvare demokrati og menneskerettigheder. Det er der flere problemer i.
NATO og ikke mindst USA er systematisk ved at køre FN ud på et sidespor. NATO skal kunne operere uden et FN-mandat - man skal selv beslutte hvornår man vil ud på en korsfarermission. Men allerede her rejser det første moralske problem sig. Kan det være rigtigt, at den rigeste del af verden - USA og Vesteuropa - skal stille sig op som global dommer for, hvornår menneskerettigheder overskrides så groft, at en militær intervention er nødvendig? Skal resten af Verden - Rusland, Kina, resten af Asien, Afrika, Latinamerika stå som passive tilskuere i en global orden, hvor USA og Vesteuropa presser løsningerne ned i halsen på dem? Det er ikke SF's opfattelse og vi er modstandere af den form for ny-imperialisme. Derfor kæmper vi for, at FN ikke skal svækkes men tværtimod styrkes. Det kan diskuteres, om FN fungerer effektivt nok. Javel, men lad os så tage den debat og se på en anden måde at få FN til at fungere på. Men vi skal holde fast i FN som den internationale organisation, der fastlægger spillereglerne for den globale orden.
Men der ligger så sandelig også et moralsk problem i det hykleri, den nye NATO-strategi er udtryk for. I NATO-landet Tyrkiet foregår der en systematisk undertrykkelse af kurdernes rettigheder. Det tyrkiske militær og tyrkiske politimyndigheder har stået for en aktivitet, der ikke står tilbage for serberne. Kurderne er frataget de mest elementære menneskerettigheder. Men hvorfor bomber NATO ikke Tyrkiet? Hvorfor nøjes Vesteuropa med spag kritik og passiv accept af den tyrkiske fremfærd? Fordi Tyrkiet er nødvendig i ikke mindst den amerikanske magtpolitik i forhold til Mellemøsten. Men ikke mindst derfor skal vi fortsat støtte kurdernes retfærdige kamp for selvbestemmelse.
Den israelske bosættelsespolitik på Vestbredden er udtryk for "etnisk udrensning". Palæstinensere fordrives fra deres jord af den ene grund at der er palæstinensere. Hvorfor bliver der ikke lagt et stærkere pres på Israel? Fordi landet er en vigtig allieret for især USA. Men det er jo hykleri. Med den nye israelske regering er der lidt bedre muligheder for fredsprocessen, men der er fortsat grund til at være skeptisk. Vi er mange gange blevet skuffede og det er vigtigt, at vi fortsat støtter PLO og palæstinensernes retfærdige kamp for deres egen stat.

Det er ikke menneskerettigheder, men kold magtpolitik, der styrer NATO. Så derfor: stop den bragesnak om NATO's nye "humanisme", som ikke mindst den danske regering ynder at føre i marken. Det er hykleri. Det er nonsens.

Nyrup har under Kosovo-krisen ført sig frem som den store statsmand, og det er ham sådan set velundt. For han har haft det hårdt det seneste år. Efter finanslovsaftalen og efterlønsforliget med de borgerlige blev Socialdemokratiet kastet ud i en nedtur af helt usete dimensioner. Vælgerne protesterede i et omfang, så partiet i adskillige meningsmålinger lå under 20% - det laveste siden starten af det her århundrede. Efter eklatant brudte valgløfter blev det pludselig for meget og Nyrup stod med et enormt troværdighedsproblem.

Det var skidt - ikke mindst fordi også partiet Venstre profiterede på den socialdemokratiske nedtur. Men det var forståeligt, at mange socialdemokratiske vælgere pludselig havde fået nok.

Efterlønnen har været en mærkesag for skiftende socialdemokratiske regeringer og også Nyrup har profileret sig på at være garanten for, at der ikke ville ske forringelser af efterlønnen.

Den socialdemokratiske nedtur skyldtes ikke kun efterlønssagen. Den var dråben, der fik bægeret til at flyde over. Siden valget i marts var det opstået en stigende frustration over den enorme afgrund mellem Nyrups valgløfter og så den faktiske virkelighed.

Nyrup vandt valget på løfter om at forbedre velfærdssamfundet. Det er legitimt at udstede løfter i en valgkamp, men så man sørme også stå inde for dem efterfølgende.

Vores kritik af finanslovsforliget og efterlønsforliget var hård, præcis og klar. Vi havde deltaget i forhandlingsforløbet gennem hele efteråret og regeringen kunne have lavet en aftale, hvor også venstrefløjen blev inddraget. Men regeringen ville ikke. Nyrup og Lykketoft ville have en stor aftale med de borgerlige. Vi advarede på et tidligt tidspunkt: hvis I gør det, vil I forære Anders Fogh en platform på et sølvfad, og det vil være en historisk fejltagelse.

Det tør antydes, at vi fik ret. Anders Fogh fik en platform. Venstre fik gennemført store dele af deres politik. De behøvede ikke engang arbejde for det - Lykketoft lagde sig helt frivilligt ned i

støvet for dem.

Det asociale var til at få øje på. Store skattelettelser til erhvervslivet. Flere stramninger for de arbejdsløse. Forringelser for førtidspensionister. Forringelser for efterlønnere, som er tvunget til at forlade arbejdsmarkedet som 60-årige og en præmiering af de stærke på arbejdsmarkedet, som alligevel aldrig kunne drømme om at gå på efterløn.

Når man ser på det seneste finanslovsforlig er det tydeligt, at SF virkelig gør en forskel. Der er en afgrundsdyb forskel mellem de forlig, SF var en del af og så det seneste. For os var det ikke målet at straffe de arbejdsløse og skabe forringelser for efterlønneme. For os var det perspektivet at skaffe uddannelsespladser, grønne jobs, forbedre hjemmehjælpen, sikre vandmiljøet - og det var vi i stand til i sammenhæng med en økonomisk politik, der skabte overskud på de offentlige finanser.

Protesten imod finanslovsforliget gav sig i første omgang udslag i en kraftig stigning i vælgertilslutningen til SF. Det var vi selvfølgelig glade for, men vi kan ikke her ud fra drage den konklusion, at det er bedst for SF at ligge i hængekøjen og stå udenfor forligene på Christiansborg. Intet parti kan leve af proteststemmer fra andre partier - vi er nødt til at skabe noget selv. Det er også, hvad vælgerne forventer af os.

Derfor vil SF naturligvis gå aktivt ind i de økonomiske forhandlinger til efteråret. Som vi altid har gjort det og med det klare formål at skabe politiske resultater. Vi vil også medvirke til stramninger i den økonomiske politik, hvis det er nødvendigt og hvis det er socialt ansvarlig. Men det må også være indlysende, at vi ikke vil reduceres til en rolle, hvor vi er med til at kradse pengene ind og at regeringen så efterfølgende solder dem op i skattelettelser til erhvervslivet. Der skal være sammenhæng i tingene og for os er det afgørende, at regeringen lever op til valgløfterne og forbedringer af velfærdssamfundet.

Det gælder eksempelvis på sygehusområdet. Her er der store problemer, som må løses og der er faktisk fornuftige takter i de udspil der er kommet fra både regeringen og Amtsrådsforeningen. Men det er naivt at forestille sig, at de nødvendige forbedringer kan gennemføres uden at der også tilføres flere penge. Vi er ikke et parti, der bare kræver penge ind til den offentlige sektor, men vi er heller ikke så naive eller uærlige, at vi hævder, at nødvendige forbedringer kan finde sted uden at det koster penge.

Og vi finder det helt grotesk, hvis man tror at kvaliteten på sygehusene forbedres ved at dunke sygeplejerskerne oven i hovedet. Vi stemte naturligvis imod indgrebet i

sygeplejerskekonflikten, for det er uholdbart, at den såkaldte danske model gang på gang udhules af en regering og et flertal, som åbenlyst ikke respekterer parternes forhandlings- og konfliktret. De to ting hænger sammen. Kan man ikke nå hinanden i forhandlinger, må man ud i konflikt. Vi så det sidste år. Vi ser det igen i år - og vi forstår godt den vrede, som har bredt sig hos sygeplejerskerne.

Men der ligger også nogle mere langsigtede konsekvenser i det her. For der eksisterer jo en sammenhæng mellem en god og dymanisk offentlig sektor og så arbejdsvilkårene, arbejdsmiljøet - det forhold at det offentlige er et godt sted at arbejde. Mange sygeplejersker forlader deres jobs. Der uddannes ikke nok sygeplejersker. Tror man virkelig at den notoriske mangel på sygeplejersker afhjælpes gennem dårlige arbejdsvilkår og knægtelse af de faglige rettigheder. Indgrebet er i enhver henseende kortsigtet.

Også på børneområdet er der løfter, som skal indfris. Den bømepasningsgaranti, som Nyrup adskillige gange har udstedt løfter om, er endnu ikke virkeliggjort. O.K: der er sket forbedringer i de fleste kommuner, men hvorfor dog ikke tage det sidste skridt?

Børnepolitik er ikke kun, at alle børn kan blive passet på en ordentlig måde. Det er også, at der bliver mere tid mellem børnene og deres forældre. Det er et spørgsmål om reglerne for barselsorlov, om omsorgsdage og ikke mindst om en børneorlov, der bliver mere fleksibel og hvor der gives en økonomisk kompensation, så også lavtlønnede - og ikke mindst eneforsørgere - har mulighed for at bruge den.

Velfærdspolitik er ikke kun et spørgsmål om offentlige institutioner. Det er grundlæggende et spørgsmål om, hvordan vi indretter vort liv. Hvordan der skabes menneskelige rammer, så vi får frihed og udfoldelsesmuligheder - og at økonomien underlægges disse behov. Det er vor opgave at omsætte denne grundlæggende humanistiske vision i konkret velfærdspolitik.

Det gælder ikke mindst i forhold til det vel nok største velfærdsproblem, nemlig de mange danskere, som er udstødt fra arbejdsmarkedet. Det officielle arbejdsløshedstal er de seneste 5 år faldet markant og det er vi alle glade for. Men det dækker over, at der fortsat er ca. en halv million danskere, som er sat udenfor arbejdsmarkedet. Denne sociale udstødning kan vi simpelthen ikke være bekendt.

”Plads til alle” synger socialdemokraterne i én af deres sange. Men der skal ikke kun være plads til alle i festsangene - der må også være plads til alle i den besværlige

virkelighed.
Og her hjælper markedsøkonomien ikke. Det private erhvervsliv har ikke af sig villet løse dette problem. Jamen, så må vi tage fat. Gennem krav til virksomhederne om flere ansættelser og gennem opbygning af en offentlig produktion, hvor vi politisk beslutter, at de mennesker skal have en plads på arbejdsmarkedet. Hvor vi ændrer hele arbejdsmarkeds- og socialpolitikken, så der bliver skabt meningsfyldte jobmuligheder for de mennesker.
Vi ved ikke i dag, hvad regeringen har i sinde at gøre til efteråret. Om den vil lave et stort forkromet finanslovsforlig. Og i givet fald: hvem den vil lave det med. Om den vil lave et kludetæppeforlig, som vi anbefalede sidste år. Vi ved det ikke, og det giver ikke megen mening at vi i dag forholder os meget konkret til helt tænkte situationer.
Det vi kan sige, er følgende: SF er parat til gå ind i forhandlinger omkring næste års finanslov. Vi er parate til at garantere en fortsat stram og realistisk økonomisk politik. Men vi gør det under den helt klare forudsætning, at der skal ske markante forbedringer på velfærdsområdet, så regeringen kan leve op til de løfter, især Socialdemokratiet gav til vælgerne ved folketingsvalget.
”Altemativ til venstre” har vi kaldt den hovedudtalelse, vi skal diskutere her på landsmødet. Heri ligger at vi skal være alternativet til partiet Venstre, men også at vi skal være drivkraften i at fa skabt et venstrealternativ til de borgerlige. Derfor siger vi i udtalelsen, at vi efter næste valg ønsker at komme med i en regering.
Regeringskravet er ikke nyt, men det har fået en ny aktualitet med den politiske situation, vi står i.
Der skal tænkes nyt, hvis vi skal undgå, at de borgerlige løber med magten efter næste valg. Den opgave kan socialdemokrater og radikale ikke magte alene - alle gode kræfter må involveres i en ny diskussion om alternativet til de borgerlige. Og det er uklogt, hvis socialdemokrater og radikale låser sig fast i et samarbejdsmønster, hvor de på forhånd udelukker venstrefløjen som regeringsdeltager.
Omvendt bør vi heller ikke på forhånd udelukke midterpartierne. Det kan forekomme meget vanskeligt at forestille sig en fælles regering mellem SF og f.eks. CD og de kristelige - ikke mindst ud fra disse partiers egne meldinger. Men dem om det - spørgsmålet er om vi på forhånd skal fastlåse os i et fast samarbejdsmønster. Det synes jeg ikke - og så er det i øvrigt mere interessant at diskutere det indholdsmæssige grundlag.

For vi vil selvsagt ikke i regering bare for at få taburetter. Og vi har ikke tænkt os at lægge os fladt ned og opgive vor politik i den hensigt at komme ind i varmen.
Hvad er det for et projekt, vi går i gang med? Det er et projekt, hvor vi skal skabe flertal for en samfundsforandring med konsekvent solidaritet, økologisk velfærd, frihed i fællesskab, teknologisk modernisering og global ansvarlighed. Det er et projekt, vi skal arbejde med under forudsætninger, som hele tiden forandrer sig.
Den såkaldte globalisering giver nye udfordringer omkring grænserne for den nationale politik og nødvendigheden af internationale løsninger. Det giver ingen mening at diskutere om vi er for eller imod globaliseringen - for den er der! Det giver heller ingen mening at diskutere om vi skal være kritiske eller konstruktive overfor den - for vi skal være begge dele. Eller rettere: vi kan kun være konstruktive, hvis vi samtidig er kritiske. Der er borgerlige og socialdemokratiske kræfter, som helt ukritisk accepterer den "nødvendighed" som de påstår er en konsekvens af den globale markedsøkonomi.
Her er vi uenige. Opgaven er ikke at lægge sig på maven for de globale markedskræfter - opgaven er at gå ind og påvirke udviklingen internationalt samtidig med at vi opbygger nationale og i visse tilfælde europæiske politikker, som kan fastholde en anden logik end markedslogikken. Vi skal på det globale plan slås for en begrænsning af den casino-økonomi og spekulationskapitalisme, som med jævne mellemrum truer stabiliteten i hele det internationale økonomiske system. Det er et spørgsmål om begrænsninger i de frie kapitalbevægelser og om en afgift på spekulative kapitalbevægelser (Tobin-skatten). Casino-økonomien var en væsentlig årsag til, at den asiatiske krise sidste efterår kom til at true hele det finansielle system.
Vi skal i WTO slås for en handelspolitik, der sikrer fri samhandel - også for u-landene - men som samtidig inddrager miljømæssige og sociale klausuler i de internationale handelsrelationer.
Men vi skal også i Danmark opbygge en national velfærdspolitik, som fastholder solidariske værdier og vi skal satse på en moderne erhvervspolitik, som udvikler et produktionsmæssigt grundlag for den fremtidige velfærd.
Er det udtryk for national selvtilstrækkelighed også at satse på nationale politikker i forhold til globaliseringsudfordringen? Overhovedet ikke. Vi arbejder her i Danmark i et nationalt demokratisk rum, som vi skal påvirke maksimalt - det gælder i kommunerne, i amterne, i Folketinget, i det civile samfund, i organisationerne osv. I

visse tilfælde er det meningsfyldt at udstrække denne politik til det europæiske niveau. Det gælder ikke mindst i miljøpolitikken men også i de dele af erhvervspolitikken som er klart grænseoverskridende. Her må vi satse på alliancer med rød-grønne kræfter andre europæiske lande - hvad også i dag spiller en ganske vigtig rolle i vore aktiviteter.

Den teknologiske udvikling giver nye udfordringer. Klassestrukturer og arbejdsvilkår ændrer sig.

De teknologiske forandringer er en væsentlig årsag til den nye individualisme, vi er nødt til at forholde os til. Den slår igennem i forhold til den måde, fagbevægelsen arbejder på. Den enkelte kommer i højere grad til selv at forhandle sine løn- og arbejdsvilkår. Lønformer - også i det offentlige - ændres.

Det her har også betydning i forhold til velfærdspolitikken. Borgerne bliver stadig mere kritiske overfor de ydelser, det offentlige tilbyder. Moderne mennesker vil ikke uden videre acceptere bureaukratiske standardløsninger, men stiller krav om valgmuligheder og imødekommelse af individuelle behov. Jamen, det er jo strålende at borgerne ikke bare er umælende får og passive modtagere, men det stiller så sandelig også nye krav til den måde, det offentlige fungerer på.

Ikke mindst partiet Venstre har her lugtet lunten og er gået i offensiven med radikale krav om udliciteringer og privatiseringer.

Jeg ved, at debatten om udliciteringer vil komme til at spille en rolle på det her landsmøde, så lad mig tage hul på det her. Jeg gør det med en vis ulyst, for jeg mener faktisk ikke at debatten er så vigtig, som den gøres til. Og jeg tror slet ikke, det er debat som optager almindelige mennesker.

De er langt mere optaget af, at velfærdssamfundet fungerer.

At vi kan blive behandlet i sundhedssystemet uden for lang ventetid. At vi kan få en plads til vore børn i en daginstitution. At vore ældre kan få en ordentlig hjemmehjælp og en plejehjemsplads, hvis det er nødvendig. At vore børn har en god folkeskole og at vore unge kan få en uddannelsesplads. Skal disse opgaver løses på en tilfredsstillende måde, forudsætter det at den offentlige sektor udvikles og at den kommer til at fungere bedre og mere effektivt. Ikke mindst fordi vi har en forpligtelse til på alle niveauer at arbejde for større effektivitet og bedre ledelsesforhold i det offentlige. Og det skal siges, at der faktisk de seneste år mange steder er sket store forbedringer i den offentlige sektor.

Kan disse forbedringer så skyldes, at der kommer impulser udefra? Ja, det kan ikke afvises. Derfor har vi også gennem årene kæmpet for det vi kalder ”det civile samfund” - dvs. frivillige organisationer, som eksempelvis på det sociale område yder et fremragende supplement til arbejdet i den offentlige sektor.
Kan det tænkes, at også private virksomheder i visse tilfælde kan give et positivt bidrag til løsning af de fælles opgaver. Ja, men så må der også opstilles meget præcise og konkrete krav, så der fastholdes en politisk styring. Vi vil selvfølgelig ikke acceptere, at de ansatte får dårligere lønninger og et dårligere arbejdsmiljø. At kvaliteten falder fordi der skal tjenes penge. At opgaverne ikke kan ændres, fordi en langtidskontrakt forhindrer det. I oplægger her til landsmødet forsøger vi at sætte fokus på de konkrete krav der i givet fald skal stilles.
Som socialister må vi aldrig blive maskinstormere. Vi skal ikke begræde den teknologiske udvikling, men udnytte de muligheder, som ligger i den. Vi kan i Danmark aldrig blive førende i at udvikle computer-programmer, men vi kan blive verdensmestre i at anvende teknologien, så den bliver et anliggende for den brede befolkning og således at de ansatte på virksomhederne bliver lynhurtige til at omstille sig i forhold til nye behov. Det forudsætter uddannelse, uddannelse, uddannelse og vi må gå i spidsen for en national handlingsplan for uddannelse, efteruddannelse og opkvalificering af hele den danske befolkning. Med de danske højskole- og folkeoplysningstraditioner ligger der her enorme muligheder.
SF er Danmarks grønne parti, og det er aldeles afgørende, at den rolle fastholdes. Moderne miljøpolitik er ikke bare et spørgsmål om mere traditionelle midler om krav til landbrug og industri, plandirektiver, afgiftspolitik, trafikpolitik m.v. Den slags tiltag er fortsat meget vigtige, men vi er også nødt til at skabe en større sammentænkning mellem erhvervsudviklingen og så miljøet. Det er aldeles afgørende, at vi kan argumentere for en positiv sammenhæng imellem erhvervsudvikling, beskæftigelse og så et bedre miljø. Vi skal anvende den mest avancerede teknologi og know-how, når vi producerer vedvarende energi, når vi renser spildevand, når vi gennemfører energibesparelser og vi skal bevidst fremme en erhvervsudvikling, som satser på eksempelvis de områder. Det er i høj grad græsrodsaktiviteter nedefra, som i Danmark har skabt en moderne grøn erhvervssektor - den udvikling skal vi yderligere bidrage til. Vi skal blive verdensmestre i udviklingen af grøn produktion, grøn teknologi, skabelse af grønne arbejdspladser, grøn omstilling i bredeste forstand.

Hvis det skal lykkes, forudsætter det, at SF langt mere direkte kommer til at påvirke udviklingen.
Vi har en social dagsorden, som er altafgørende. Vi er ét af verdens rigeste samfund, men den sociale udstødning er ikke desto mindre markant. Mennesker uden fast tilknytning til arbejdsmarkedet mister ethvert håb og tro på, at de kan noget. De isolerer sig. Ghettoiseres. Stadig flere bliver hjemløse og må hutle sig igennem. Hvis ikke vi taler de udstødtes sag, er der ingen som gør det. De borgerlige gør det naturligvis ikke. Socialdemokratiet er mere optaget af erhvervslivets behov for arbejdskraft og medvirker derfor til at piske de arbejdsløse. Det er os, som skal slås for at give alle muligheder på arbejdsmarkedet. Det er os, der skal skabe grundlag for at de udstødte kan få selvrespekt. Det er os, der skal skabe frihed og udfoldelsesmuligheder - ikke bare for de stærke, men også for dem, der i øjeblikket er udstødte.
SF blev i sin tid dannet som et parti for de svage. Med jævne mellemrum dukker der en påstand op om, at vi i stedet skal blive et parti for den veluddannede middelklasse, som interesserer sig for miljø, økologiske fødevarer, selvbestemmelse i arbejdet, valgmuligheder. De temaer er det vigtigt at forholde sig til, men vi må aldrig som parti glemme det oprindelige grundlag, at vi arbejder for lighed, økonomisk udjævning, social retfærdighed og muligheder for alle. Det er kravet om "lighed”
som altid har adskilt venstrefløjen fra højrefløjen. Det krav skal fortsat være grundlaget for vort parti.
Der ligger ikke nødvendigvis nogen modsætning imellem den konsekvente solidaritet i forhold til de svageste i samfundet og så en politik, der satser på miljø, økologi, selvbestemmelse osv. Det er muligt - ja, det skal være vort projekt - at skabe en social blok mellem de dårligst stillede, den traditionelle arbejderklasse og så de dele af mellemlagene, som kan vindes for socialistiske forandringer. Vi vinder ikke mellemlagene ved at bestikke dem med skattelettelser. Tværtimod skal vi sige helt åbent, at de ikke skal stemme på SF af hensyn til deres egen økonomi. Hvis de vil have skattelettelser og større forbrugsmuligheder, må de gå til de borgerlige. Den omfordelingspolitik, vi står for, vil ramme dem økonomisk - som det eksempelvis var tilfældet med Pinsepakken. Men vi kan i stedet give dem et bedre miljø, et bedre liv med kortere arbejdstid, selvbestemmelse og indflydelse på arbejdet.
D. 10. juni har vi valg til EU-Parlamentet, og vi står foran en vigtig opgave. Men vi har

også gode muligheder. Med programmet fra sidste år skabte vi enighed om en Europa-politik, som på den ene side siger nej til unionen og som på den anden side satser på et EU-samarbejde om løsning af konkrete problemer.
Vi siger nej til unionen, men vi er ikke kun et nej-parti. Vi arbejder positivt for andre prioriteringer i det europæiske samarbejde. Det vil vi gøre i EU-Parlamentet - det gør vi i Folketinget. Vi arbejder ud fra et venstreorienteret politisk grundlag - og her adskiller vi os fra både Folkebevægelsen og Junibevægelsen. Det betyder bl.a. at vi efter valget går ind i en politisk gruppe. Fordi det europæiske rød-grønne samarbejde er et vigtigt arbejdsfelt for os. Vi slås her i Danmark, men så sandelig også på den europæiske kampplads.
Lad mig slutte med situationen i vort parti. Helt overordnet mener jeg, at vi er inde i en meget positiv udvikling. Vi kan tilsyneladende holde fast i en vis vælgerfremgang. Vi har fået flere medlemmer. Der er god aktivitet mange steder.
Der har været en diskussion om åbenheden og tolerancen i det interne partiliv. Herunder om der skal være begrænsninger i eksempelvis folketingsmedlemmernes mulighed for at ytre sig i offentligheden om kontroversielle emner.
Den debat er jo ældgammel - den har været en fast bestanddel af SF's historie siden partiets dannelse. Men den er også forståelig. Vi har altid været et parti med heftige diskussioner. Sådan er det med et ideologisk parti som SF og sådan skal det også fremover være. Vi må aldrig blive et topstyret parti, hvor medlemmerne bare makker ret og klapper ledelsen på ryggen. Det vil i øvrigt også blive ret kedsommeligt. Vi skal have et debatmiljø, hvor vi skaber et laboratorium for udvikling af nye ideer. Det forudsætter spændstighed i debatten og tolerance overfor hinanden.
Vi lever i en forandringens tid, i et dynamisk samfund, som konstant stiller nye spørgsmål til os.
Der vil det være dumt, hvis vi forstener ved at vi lukker os ind i os selv. Vi skal også her have en udadvendt debatstil. Vi skal engagere befolkningen i vore debatter, og vi må derfor også acceptere, at folketingsmedlemmer kan tage spørgsmål op på en af og til kontroversiel måde. Også at de kan slå en skæver.
Men det skal så også siges, at SF er et parti og ikke en diskussionsklub. Den levende debat skal føre frem til konkrete handlinger. Den må ikke blive beskæftigelsesterapi i akademiske studiekredse. Og de folkevalgte, der har en medieplatform, må have den selvdisciplin, der følger af at de naturligvis arbejder for at fremme SF's politik. Den

slags kan der aldrig laves faste regler for - det skal være en del af vor partikultur. Men langt vigtigere end den - synes jeg - ret interne debat, som er pibiet frem, er de krav, som stilles til os udefra. Vælgerne forventer et SF, der kan arbejde. De forventer visioner og nye ideer,
men også at vi har klare meldinger på de fundamentale områder. Hvad de ikke ønsker, er intern fnidder, som i virkeligheden kun er forståelig for de involverede. Vi ved fra vor egen historie, vi ved fra andre partier, at hvis det bliver det generelle billede, ja så finder de andre steder at gå hen. SF har altid været et bredt parti. Vi er en alliance mellem forskellige strømninger i det danske samfund. Vi forsøger at samle de bedste sider i arbejderbevægelsen, den traditionelle venstrefløj, kulturradikalismen, de nye bevægelser, højskolebevægelsen i et projekt for en progressiv omformning af det danske samfund. Den bredde er vor styrke og den bredde skal vi fastholde. Det kan være besværligt, men det er vort partis eksistensberettigelse, at vi kan håndtere den.
På det seneste er der nogle, som har ytret tvivl, om vi også fremover vi have den bredde. Svaret er enkelt: ja, det vil vi.
Og lad så i øvrigt tage fat på arbejdet!